

Περιεχόμενα

1. ΓΙΑΤΙ ΚΑΠΟΙΟΙ ΔΕΝ ΕΜΒΟΛΙΑΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

ΠΟΛΙΤΗΣ 15/07/2021 σελ.9

---

1. ΓΙΑΤΙ ΚΑΠΟΙΟΙ ΔΕΝ ΕΜΒΟΛΙΑΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Μέσο: . . . . . ΠΟΛΙΤΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/07/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/07/2021

Σελίδα: 9

ΓΡΑΦΕΙ: ΝΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ*

ΔΙΣΤΑΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΕΜΒΟΛΙΩΝ

Γιατί κάποιοι δεν εμβολιάζονται και τι μπορεί να γίνει

Όταν θέλουμε να μάθουμε τι καιρό θα κάνει το Σαββατοκύριακο για να προγραμματίσουμε την ξεροδόμας, κανείς από εμάς δεν ξοδεύει χρόνο να βρει και να αναλύσει ο ίδιος τις μετρήσεις των μετεωρολόγων για να καταλήξει στα δικά του συμπεράσματα. Ανοίγουμε όμως μια εφαρμογή ή ιστοσελίδα που εμπιστευόμαστε για να δούμε αν ο καιρός είναι κατάλληλος για παραλία, αν είναι καλοκαιρι, ή αν θα βρέξει, αν είναι χειμώνας. Η καθημερινή εμπειρία, όπως στο παράδειγμα πιο πάνω, επιβεβαιώνει αυτό που δείχνει και η επιστημονική έρευνα. Οι άνθρωποι υιοθετούμε επιστημονικές απόψεις όταν αυτές έρχονται από πηγές ή μας τις εισπνέονται άλλοι που εμπιστευόμαστε και όχι μετά από δική μας μελέτη των επιστημονικών μετρήσεων (βλ. σημείωση). Αυτό όμως έρχεται σε αντίθεση με το κυρίαρχο αφήγημα στον γενικό πληθυσμό αλλά και ανάμεσα σε πολλούς επιστήμονες που λείπει πως οι λανθασμένες απόψεις ή αποφάσεις που κάποτε υιοθετούμε είναι αποτέλεσμα ελλιπούς ενημέρωσης ή κατανόησης της επιστήμης. Για παράδειγμα, το αφήγημα αυτό λέει πως όσοι δεν εμβολιάζονται έχουν κάποιο πρόβλημα στη σχέση τους με την επιστήμη. Είτε δεν την κατανοούν, είτε θέλουν να την πολεμήσουν. Άρα, αν ενημερωθούν σωστά, το πρόβλημα θα επιλυθεί. Δεκαπέντε όμως μήνες μετά το κλείσιμο της κοινωνίας λόγω κορωνοϊού, παρά τις προσπάθειες όλων των κυβερνήσεων, επίσημων φορέων και περισσότερων ΜΜΕ, η πανδημία εξακολουθεί να μαίνεται ανεξέλεγκτη ενώ υπάρχει η λύση με εμβόλια που είναι ασφαλή και αποτελεσματικά. Στην Κύπρο, περίπου ένας στους τρεις που μπορεί να πάρει το εμβόλιο έχει επιλέξει να μην το κάνει. Η υφιστάμενη στρατηγική της πολιτείας με στόχο την αύξηση των εμβολιασμών, η οποία βασίζεται στην επιβολή και την απειλή (π.χ. «θες τη ζωή σου πίσω;») δεν είναι αποτελεσματική και επιβεβαιώνει τις επιστημονικές έρευνες που δείχνουν ότι αυτή η προσέγγιση φέρνει αντίθετο αποτέλεσμα, αφού σπρώχνει τους ανθρώπους σε άμυνα και μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω εντόπιση ενός κοινωνικού κύκλου με αντιεπιστημονικό αφήγημα. Απαιτείται μια διαφορετική στρατηγική, ο στόχος της οποίας θα είναι να χτίσει την εμπιστοσύνη του κοινού στα εμβόλια. Η εμπιστοσύνη χιτίζεται και διατηρείται σε σχέσεις που εμπνέουν αλληλοσεβασμό, είναι διαφανείς και ειλικρινείς, κάτι που πρέπει να καθοδηγήσει αυτή τη στρατηγική. Οι σχέσεις που επηρεάζουν την εμπιστοσύνη των ανθρώπων στα εμβόλια εντοπίζονται σε δύο επίπεδα: 1) διαπροσωπικές, π.χ. με τον προσωπικό γιατρό ή έναν στενό φίλο, και 2) στο θεσμικό επίπεδο, ανάμεσα στον πολιτή και την επιστημονική κοινότητα, την πολιτεία και τη φαρμακοβιομηχανία.

Οι σχέσεις σε αυτά τα επίπεδα μπορούν όντως να βελτιωθούν αλλά αυτό παίρνει χρόνο και σήμερα ίσως να είναι πολύ αργά. Θα έπρεπε να είχαν επενδύσει σε αυτά πριν την πανδημία ή έστω από την αρχή της πανδημίας. Παρ' όλα αυτά, η πολιτεία έχει υποχρέωση να προσπαθήσει να σώσει όσες περισσότερες ζωές μπορεί. Γι' αυτό, η ναυαρχίδα των προσπαθειών μας για βελτίωση των εμβολιασμών πρέπει να εστιάζει στους γιατρούς, στους οποίους φαίνεται να υπάρχει ακόμη αρκετή εμπιστοσύνη ούτως ώστε να καθιστούσαν τις ανησυχίες όσων είναι διστακτικοί. Δυστυχώς στην Κύπρο δεν υπάρχει μεγάλη παράδοση στον θεσμό του προσωπικού γιατρού, αφού μόλις πριν λίγα χρόνια εφαρμόστηκε στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, γι' αυτό μια εισήγηση είναι στη στρατηγική αυτή να εμπλακούν τόσο οι προσωπικοί όσο και οι ειδικοί γιατροί, τους οποίους πολλοί πολίτες εμπιστεύονται. Στην προσπάθεια αυτή, το Υπουργείο Υγείας οφείλει, σεβόμενο της γνώσης και τη θέση των γιατρών, (1) να ακούσει τις ανησυχίες τους και να στήσει κανάλια επιστημονικής ενημέρωσής τους για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των

εμβολίων και (2) να τους ενημερώσει για τρόπους επικοινωνίας με τους ασθενείς. Λόγω του επείγοντος του ζητήματος, το υπουργείο θα μπορούσε να εξετάσει την πιθανότητα να δοθούν οικονομικά ή άλλα κίνητρα στους γιατρούς που θα αφιερώσουν χρόνο τόσο στην ενημέρωση των ιδίων όσο και στην ενημέρωση των ασθενών τους. Οι όποιες αντιδράσεις για τα οικονομικά κίνητρα στους γιατρούς θα πρέπει να χιτιστούν έναντι του κόστους να γίνει η όλη προσπάθεια εθελοντικά, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε προχειρότητες, με αποτέλεσμα το κόστος να είναι πολύ μεγαλύτερο σε οικονομικό, κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο. Η ενεργότερη και οργανωμένη εμπλοκή των γιατρών στην εμβολιαστική στρατηγική της πολιτείας θα έχει πολλαπλάσιο όφελος αν συνδυαστεί με μια επικοινωνιακή στρατηγική, η οποία αντί να συνεχίσει να εστιάζει λανθασμένα στην ατομική επιλογή και τα ατομικά οφέλη του εμβολιασμού, εστιάζει στην κοινωνική προφραφή και στην αλληλοεισπνευστική διάσταση του εμβολιασμού. Να εστιάζει στο «έμεις» αντί στο «εγώ». Για παράδειγμα, σήμερα υπάρχει

Η ενεργότερη και οργανωμένη εμπλοκή των γιατρών στην εμβολιαστική της πολιτείας θα έχει πολλαπλάσιο όφελος αν συνδυαστεί με μια επικοινωνιακή στρατηγική

αυξημένη ανησυχία ανάμεσα στους επιστήμονες για το γεγονός ότι η ασθένεια COVID-19 μετατρέπεται σε μια παιδική ασθένεια αφού τα παιδιά δεν μπορούν ακόμη να εμβολιαστούν. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία και ανάπτυξη των παιδιών που θα νοσήσουν από κορωνοϊό είναι σήμερα άγνωστες, ενώ πιθανές μεταλλάξεις του ιού ίσως αυξήσουν τους κινδύνους για τα παιδιά. Ως εκ τούτου, μια επικοινωνιακή στρατηγική με στόχο τα οφέλη του εμβολιασμού των ενηλίκων στην υγεία των παιδιών θα μπορούσε να συνεισφέρει σημαντικά. Τέλος, σημαντικό μέτρο που νομίζω θα πολλαπλασιάσει τα οφέλη των πιο πάνω εισηγήσεων είναι να γίνουν ενέργειες που θα αφαιρέσουν όποια εμπόδια βρίσκονται ανάμεσα σε κάποιον που θέλει να εμβολιαστεί και στο εμβόλιο. Οι πολίτες πρέπει να νιώσουν ότι αν το επιθυμούν μπορούν να εμβολιαστούν γρήγορα και με μεγάλη ευκολία. Για παράδειγμα, ο καθένας θα πρέπει πλέον να μπορεί να εμβολιαστεί και χωρίς ραντεβού, απλώς μπαίνοντας σε ένα εμβολιαστικό κέντρο με την πολιτική του ταυτότητα. Επιπλέον, μια ενεργή στρατηγική, η οποία θα πάρει τα εμβόλια εκεί που συκνάζει ο πληθυσμός (π.χ. στις παρελίες, στα πολυκαταστήματα κ.λπ.) αναμένεται να έχει επιπλέον θετική επίδραση. Ο εμβολιασμός κατά του κορωνοϊού είναι ένα από τα πιο σημαντικά προγράμματα δημόσιας υγείας στην ιστορία της χώρας μας. Σε αντίθεση με τα μέτρα επιβολής ή τα απειλητικά μηνύματα, το τρίπτυχο Εμπιστοσύνη - Ευκολία - Ευκαιρία, έχει την προοπτική υιοθέτησης μιας θετικής και δεκτικής στάσης προς τα μέτρα και τους εμβολιασμούς και μπορεί να χρησιμοποιήσει ως οδηγός για το μέλλον. Σημείωση: Κάποιος από εμάς όντως κάνουν τη δική τους έρευνα πριν αποφασίσουν. Ο άνθρωπος έχει πολύ ανεπτυγμένη ευφυΐα και λογική σκέψη. Μόνο που αυτή την ευφυΐα συχνά τη χρησιμοποιούμε με καθυστέρηση ενός βήματος. Δηλαδή, πρώτα υιοθετούμε μια άποψη (π.χ. για τα εμβόλια) ως συναισθηματικούς λόγους (π.χ. επειδή ο κοινωνικός μας κύκλος είναι εναντίον των εμβολίων ή επειδή μας το έχει συστήσει ο γιατρός που εμπιστευόμαστε) και σε δεύτερο χρόνο χρησιμοποιούμε την ευφυΐα μας για να βρούμε στοιχεία και επιχειρήματα που υποστηρίζουν την άποψη που υιοθετήσαμε προηγουμένως για συναισθηματικούς λόγους. Άρα η έρευνα που κάποιος νομίζει ότι κάνει στην πραγματικότητα είναι μια προσπάθεια να επιβεβαιώσουν τις αρχικές τους συναισθηματικές απόψεις.

*Επίκουρος καθηγητής Γνωστικής Νευροεπιστήμης του Τμήματος Επιστημών Αποκατάστασης του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΙΑΚ) και μέλους της ειδικής επιτροπής του Υπουργείου Υγείας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας στην ψυχική υγεία των πολιτών